

Porozumienia pokojowe pomiędzy Dogonami a Fulani – szansa na poprawę sytuacji bezpieczeństwa w Mali

Krzysztof Danielewicz

Security
in practice

Porozumienia pokojowe pomiędzy Dogonami a Fulani – szansa na poprawę sytuacji bezpieczeństwa w Mali

Opracował: dr Krzysztof Danielewicz, 5.02.2021 r.

Przedstawiciele malijskich grup etnicznych Dogon i Fulani z rejonu Koro dzięki mediacjom przeprowadzonym przez szwajcarskiego mediatora z organizacji the Centre for Humanitarian Dialogue (HD) podpisali w dniach 12, 22 i 24 stycznia 2021 r. trzy porozumienia pokojowe. Wcześniejsze uzgodnienia z 2018 r. nie zostały utrzymane, jednak obecnie jest nadzieja, że tym razem sytuacja się zmieni. Cztery dni po zawarciu nowych uzgodnień przedstawiciele Fulani mogli odwiedzić rynek w Koro, co wydarzyło się po raz pierwszy od czterech lat[1].

Fot. iStock by Getty Images. MacTavish

W ramach obecnie zawartego kompromisu obie strony zgodziły się pracować nad przekonaniem członków swoich mniejszości etnicznych do szukania pokoju i wybaczenia sobie wzajemnych win oraz zobowiązały się dążyć m.in. do utrzymania integracji terytorialnej, swobody przepływu ludzi, towarów i zwierząt, dostępu do targowisk z poszanowaniem zwyczajów i tradycji, zwalczania kradzieży dobytku oraz zaprzestania przemytu i obrotu bronią[2].

Porozumienia mają kluczowe znaczenie w obliczu walk, do których dochodziło w ostatnich latach pomiędzy oboma grupami. Dogonowie, tradycyjnie prowadzący osiadłe rolnictwo i wspieranie przez rząd w Bamako, organizowali działania zbrojne wobec Fulani, zajmujących się głównie rolnictwem pasterskim. Byli też wykorzystywani i inspirowani przez grupy zbrojne posiadające związki z Al-Kaidą. Do eskalacji konfliktu doszło w 2015 r., kiedy to grupa związana z Al-Kaidą i kierowana przez wywodzącego się z Fulani Amadou Koufę werbowała wielu młodych mężczyzn Fulani. W odpowiedzi Dogonowie i Bambara utworzyli grupy samoobrony, co w konsekwencji skutkowało atakami i działaniami odwetowymi z obu stron. Jedna z grup Dogonów, zwana Dan Nan Ambassagou, była oskarżana przez ONZ i NGO-sy o dokonywanie masakr we wsiach Fulani. O ataki przeciwko Fulani z rejonu Koro była także podejrzewana Armia Malijska[3].

Zdjęcie nr 2. Charakterystyczne maski Dogonów. iStock by Getty Images. Michele Alfieri

Walki na linii Dogonowie – Fulani nałożyły się na pierwotne działania ugrupowań islamskich i tuareckich. Trwające walki pomiędzy Dogonami i Fulani mają bardzo negatywny wpływ na sytuację bezpieczeństwa w centralnych rejonach Mali. W 2019 r. udokumentowano śmierć 450 cywilów w centralnej Mali i był to najbardziej śmiertelny rok od początku konfliktu w 2012 r. Jeżeli chodzi o dzieci, to z powodu trwających walk w 2017 r. w różnym zakresie

ucierpiało ich 390 przy 570 w roku 2019 r. W rejonie Mopti, gdzie grupy zbrojne nieustannie dopuszczają się szeregu zbrodni – jak palenie ludzi żywcem w ich domach, mordowanie maczetami, rozrywanie czy podcinanie gardel – zamknięto 600 szkół, co daje 30% wszystkich. Część dorosłych i dzieci wstępuje w szeregi grup zbrojnych w obawie przed śmiercią głodową. Inną motywacją jest strach przed śmiercią z rąk innych grup. Jeszcze gorzej mają dziewczynki, które bez szkoły są zmuszane do szybkiego zamażpójścia. W większości krajów afrykańskich, w tym w Mali, małżeństwa dzieci są zabronione, ale brak edukacji powoduje, że ludzie nie znają swoich praw. Dziewczynki są narażone w konsekwencji na przemoc seksualną, wczesną ciążę i związane z tym różne choroby. Przed wybuchem wojny Mali było bardzo przyjaznym i bezpiecznym krajem, gdzie nawet najbiedniejsi oferowali wodę i jedzenie obcym. Obecnie tysiące dzieci urodzonych w czasie wojny wyrasta w braku zaufania do świata^[4].

Według MINUSMA w 2019 r. w rejonach Mopti i Segou zginęło 488 Fulani. Najbardziej krwawy był zamach z marca 2019 r., kiedy to w ataku przypisywanym myśliwym Dogonów, w rejonie Ogossagou przy granicy z Burkina Faso, zginęło 166 Fulani[5]. Od początku 2020 r. do 26 czerwca w Mali życie straciło już 580 cywilów, co pokazuje tragizm sytuacji, która cały czas ulega pogorszeniu pomimo wysiłków zbrojnych i organizacyjnych różnych organizacji międzynarodowych. Wysoka komisarz ONZ ds. praw człowieka (UN High Commissioner for Human Rights – OHCHR) Michelle Bachelet powiedziała, że w ostatnich miesiącach bardzo wzrósł poziom napięcia pomiędzy Fulani a Dogonami. Do walk dochodzi pomiędzy ich milicjami, które pierwotnie powstały do obrony społeczności przez zagrożeniem ze strony ugrupowań powiązanych z Al-Kaidą czy tzw. Państwem Islamskim. Według danych UN Stabilization Mission's Human Right and Protection Division (Wydziału Praw Człowieka i Ochrony MINUSMA) w okresie pomiędzy 1 stycznia a 21 czerwca w rejonie Mopti odnotowano 83 incydenty związane z walkami pomiędzy oboma mniejszościami etnicznymi. Z tego Fulani byli odpowiedzialni za 71 ataków i 210 osób zabitych, a Dogonowie – za 12 ataków i 82 ofiary. Obie grupy etniczne są w dużej części inspirowane i wykorzystywane przez JNIM i ISGS. Od początku 2020 r. dokonały 105 aktów przemocy wobec ludności w rejonie Mopti, w wyniku których zginęło 67 osób[6].

Zdjęcie nr 3. Pasterze Fulani. iStock by Getty Images. Africanway

O dramatyzmie sytuacji w Mali niech świadczy tylko kilka wydarzeń. 14 lutego 2020 r. doszło do kilku ataków zbrojnych na siły rządowe i ludność cywilną. Została zaatakowana m.in. wieś pasterzy Fulani Ogossagou w regionie Mopti, w Mali, w wyniku czego śmierć poniosło co najmniej 31 cywilów. W ataku brało udział około 30 napastników. Doszło do niego mniej niż 24 godziny od momentu opuszczenia bazy przez siły rządowe, które stacjonowały niedaleko od wsi^[7]. Ciekawe jest to, że w marcu 2019 r. w tej samej miejscowości Ogossagou w wyniku ataku zginęło ponad 150 cywilów. Napastnicy spalili i splądrowali domy oraz dobytek ludności. Za zeszłoroczny atak obarczono odpowiedzialnością grupę Dan Na Ambassagou, wywodzącą się z Dogonów, jednak jej członkowie odrzucili oskarżenia^[8].

27 i 28 maja 2020, w trakcie trzech ataków na wsie Dogonów w centralnej Mali, które wydarzyły się na przestrzeni 24 godzin, śmierć poniosło 27 osób. Przedstawiciele władz lokalnych twierdzili, że ataki, do których doszło w trzech wsiach: Tille, Bankass i Koro, w komunie Doucombo, zostały przeprowadzone przez ludzi broniących Fulani przed Dogonami. Większość ofiar albo zastrzelono, albo spaliła się żywcem^[9].

Zdjęcie nr 4. Charakterystyczna zabudowa Dogonów. iStock by Getty Images. Oversnap

5 czerwca 2020 r. w trakcie ataku na wieś Fulani – Binedama w regionie Mopti – śmierć poniosło 26 osób. Zaatakowana wieś została zniszczona, a szef wsi zabity. Do zdarzenia doszło w godzinach popołudniowych, a ofiarami były m.in. dwie kobiety i dziewięcioletnie dziecko. Według świadków z sąsiadujących wsi w wyniku napaści miało zginąć pomiędzy 20 a 30 osób, a sprawcy byli ubrani w wojskowe mundury^[10]. Stowarzyszenie mniejszości etnicznej Fulani Tabital Pulaaku o ten atak i atak z 3 czerwca w Niangassadiou oskarżyło żołnierzy malijskich. Rząd Mali oświadczył, że w związku z tym polecił rozpocząć dochodzenie wyjaśniające. Fulani są często oskarżani o wspieranie lokalnie działających ugrupowań zbrojnych^[11].

Niestety wysłane w rejony konfliktu malijskie siły bezpieczeństwa same stają się sprawcami przemocy i nadużyć, szczególnie wobec Fulani. W okresie styczeń-marzec 2020 r. MINUSMA odnotowała 101 przypadków egzekucji przypisanych siłom malijskim. Głównymi ofiarami byli Fulani z rejonu Mopti i Segou^[12]. Z kolei Wydział Praw Człowieka i Ochrony MINUSMA udokumentował 230 pozasadowych egzekucji, przypisanych malijskim siłom bezpieczeństwa w regionach Mopti i Segou. 47 z tych zabójstw, do których doszło w ramach pięciu incydentów w marcu 2020 r., zostało przypisanych siłom malijskim działającym prawdopodobnie pod dowództwem G5 Sahel. Udokumentowano także wiele przypadków zaginięć, tortur

i brutalnego traktowania ludności cywilnej podejrzanej o związki z grupami zbrojnymi. Zdaniem Michelle Bachelet wszystkie te czyny były dokonywane w poczuciu bezkarności, co powoduje tylko erozję zaufania do państwa. Ludność cywilna znalazła się w potrzasku pomiędzy milicjami Dogonów i Fulani a często brutalnymi i bezkarnymi siłami bezpieczeństwa Mali, jednocześnie nie mogąc liczyć na ochronę własnych sił zbrojnych. Bachelet wezwała więc do niezależnych dochodzeń w sprawach nadużyć ze strony malijskich sił zbrojnych. Ludzie potrzebują sprawiedliwości, co jest jedynym sposobem na odwrócenie trendów przemocy[13]. Rząd malijski potwierdził niektóre przypadki nadużyć, ale odrzucił większość oskarżeń ze strony organizacji praw człowieka. Wojsko malijskie obiecało przeprowadzenie śledztwa w celu wyjaśnienia zarzutów^[14].

[1] *Three peaces agreement signed between the Fulani i and Dogon of the area (circle) of Koro in central Mali*, „Centre for Humanitarian Dialogue”, 26.01.2021 r., <https://www.hdcentre.org/updates/three-peace-agreements-signed-between-the-fulani-and-dogon-of-the-area-circle-of-koro-in-central-mali/>, (2.02.2021).

[2] *Ethnic groups in central Mali sign ‘three peace agreements’*, „Al Jazeera”, 27.01.2021, <https://www.aljazeera.com/news/2021/1/27/ethnic-groups-in-central-mali-sign-three-peace-agreements>, (29.01.2021).

[3] *Tamże*

[4] Według WHO komplikacje ciążowe i porodowe są na świecie najczęstszą przyczyną śmierci kobiet w wieku 15-19 lat. A. Hammerschlag, *Out of school op. cit.*

[5] *Many killed in central Mali ethnic attacks: Officials*, „Al Jazeera”, 28.05.2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/05/killed-central-mali-ethnic-attacks-officials-200528143331973.html>, (21.06.2020).

[6] H. Dicko, *In central Mali, community fighting and impunity, ‘overwhelming’ efforts to protect civilians*, „UN news”, 26.06.2020, https://news.un.org/en/story/2020/06/1067292?utm_source=UN+News+-+Newsletter&utm_campaign=ea02e3c905-EMAIL_CAMPAIGN_2020_06_27_12_15&utm_medium=email&utm_term=0_fdbf1af606-ea02e3c905-107467070, (27.06.2020).

[7] *Dozens killed in attacks in central Mali*, „Al Jazeera”, 15.02.2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/02/dozens-killed-attacks-central-mali-200215071118631.html>, (16.2.02020).

[8] *At least 21 dead or missing in attack on central Mali village*, „Al Jazeera”, 15.02.2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/02/21-dead-missing-attack-central-mali-village-200214233942077.html>, (16.02.2020).

[9] *Many killed in central Mali op. cit.*

[10] *Twenty-six killed, village torched in central Mali attack*, „Al Jazeera”, 7.06.2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/06/twenty-killed-village-torched-central-mali-attack-200606144756543.html>, (7.06.2020).

[11] *Mali orders probe into killings of 43 civilians in two villages*, „Al Jazeera”, 8.06.2020, <https://www.aljazeera.com/news/2020/06/mali-orders-probe-killings-43-civilians-villages-200608145822240.html>, (22.06.2020).

[12] *State atrocities in the Sahel: the impetus for counterinsurgency result is fuelling government attacks on civilians*, „ACLED”, <https://acleddata.com/2020/05/20/state-atrocities-in-the-sahel-the-impetus-for-counter-insurgency-results-is-fueling-government-attacks-on-civilians/>, (21.06.2020).

[13] H. Dicko, *In central Mali op. cit.*

[14] *Mali orders probe into killings of 43 op. cit.*